

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

વેલ્થ ટેક્સ રેફરન્સ નં. ૭૮/૧૯૮૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર. બાલિયા અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.આર. દવે

=====

૧. શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	
૨. રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩. શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪. શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	

પ. શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	
---	--

=====

કમિશનર ઓફ વેલ્થ ટેક્સ

વિરુદ્ધ

જી આર એમ્પ્લોયીઝ વેલ્ફેર ટ્રસ્ટ

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર તરફે શ્રી મનીષ આર. ભટ્ટ

સામાવાળા નં. ૧ તરફે શ્રી આર.કે. પટેલ

=====

કોરમ : માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ શ્રી આર. બાલિયા અને શ્રી એ.આર. દવે

ચુકાદાની તારીખ: ૦૪/૦૫/૧૯૯૯

મૌખિક ચુકાદો

ઇન્કમેટેક્સ કમિશનરના કહેવાથી, ઇન્કમેટેક્સ એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, અમદાવાદ બેન્ચ 'બી' દ્વારા કેસનું નિવેદન રજૂ કરવામાં આવ્યું છે. કર આકારણી વર્ષો ૧૯૭૭-૭૮ થી ૧૯૭૯-૮૦ માટેના વેલ્થ ટેક્સ અપીલ નં. ૮૫ થી

૮૭/અમદાવાદ/૮૩ માં ટ્રિબ્યુનલના હુકમમાંથી ઉદ્ભવતો નીચે મુજબનો કાયદાનો પ્રશ્ન આ અદાલતના અભિપ્રાય માટે ઇન્કમેટેક્સ એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા સંદર્ભિત કરવામાં આવ્યો છે:

'શું કરદાતા ટ્રસ્ટના કેસમાં વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૭ ની કલમ ૨૧(જ) ની જોગવાઈઓ લાગુ કરી શકાય નહીં અને શું તેની સંપત્તિ પર વેલ્થ ટેક્સ ઓફિસર દ્વારા જે દરે કર આકારવામાં આવ્યો હતો તે દરે નહીં પરંતુ યોગ્ય દરે કર લાદવાનો રહે છે?'

કરદાતા એ તારીખ ૩૦મી માર્ચ ૧૯૭૨ ના ડીડ ઓફ સેટલમેન્ટ દ્વારા અસ્તિત્વમાં આવેલું એક ટ્રસ્ટ છે. વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવેલા કર્મચારીઓ અને તેમના પરિવારના સભ્યોને શિક્ષણ, તબીબી રાહત, લાભદાયી રોજગારી પૂરી પાડવા, રહેઠાણ, લગ્ન પરના ખર્ચ અને અન્ય સામાજિક જવાબદારીઓ વગેરેના હેતુ માટે નાણાકીય સહાય આપવા માટે ટ્રસ્ટની રચના કરવામાં આવી હતી. ટ્રસ્ટીઓ પાસે તે હેતુઓ માટે નાણાં આપવાની અનિયંત્રિત વિવેકબુદ્ધિ હતી.

વેલ્થ ટેક્સ ઓફિસરે ટ્રસ્ટને એસોસિયેશન ઓફ પર્સન્સ (વ્યક્તિઓના મંડળ) તરીકે આકારણી કરી હતી, ટ્રસ્ટ દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી ચોખ્ખી સંપત્તિ સ્વીકારી હતી જે અન્યથા કરપાત્ર મર્યાદાની અંદર હતી પરંતુ કલમ ૨૧ ની પેટા-કલમ (જ) લાગુ કરીને ૧.૫% ના દરે કર આકાર્યો હતો. એપેલેટ

આસિસ્ટન્ટ કમિશનર સમક્ષની અપીલમાં વેલ્થ ટેક્સ ઓફિસરને કર આકારણી વર્ષ ૧૯૭૪-૭૫ થી ૧૯૭૭-૭૮ માટે ઇન્કમેટેક્સ એક્ટ હેઠળ ઉદ્ભવતી બાબતોમાં ઇન્કમેટેક્સ અપીલ નં. ૧૬૧૭, ૧૬૧૮ અને ૧૬૨૦/અમદાવાદ/૭૮ માં આપવામાં આવેલા ઇન્કમેટેક્સ એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ અમદાવાદ બેન્ચ 'એ' ના તારીખ ૧૦.૧૨.૮૧ ના નિર્ણયનું અનુસરણ કરીને પરિશિષ્ટ હેઠળના યોગ્ય દર લાગુ કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ટ્રસ્ટ કલમ ૧૬૪(૧) દ્વારા સંચાલિત હોવા છતાં, ઇન્કમેટેક્સ એક્ટની કલમ ૧૬૪ હેઠળ આવા ટ્રસ્ટને લાગુ પડતો દર લાગુ પડતો ન હતો. તે જ સિદ્ધાંત પર, વેલ્થ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૨૧(૪) પણ લાગુ ન પડતી હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું. વધુ અપીલ પર, ટ્રિબ્યુનલે પણ ઇન્કમેટેક્સ એક્ટ હેઠળના ઉપરોક્ત નિર્ણયનું અનુસરણ કરીને એપેલેટ આસિસ્ટન્ટ કમિશનરના નિર્ણયને માન્ય રાખ્યો હતો.

ઇન્કમેટેક્સ એક્ટ હેઠળના પ્રશ્ન પર વિચાર કરતી વખતે એ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું કે ટ્રસ્ટીઓ એક વિવેકાધીન ટ્રસ્ટ (ડિસ્ક્રીશનરી ટ્રસ્ટ) હતા અને જે વ્યક્તિઓ વતી અથવા જેમના લાભ માટે ટ્રસ્ટ દ્વારા આવક અથવા તેનો કોઈપણ ભાગ મેળવવાપાત્ર છે તેમના વ્યક્તિગત હિસ્સા અનિશ્ચિત હતા અને તે કલમ ૧૬૪(૧) હેઠળ આવતું હતું જે અન્ય બાબતોની સાથે સાથે જોગવાઈ કરે છે કે આવા કોઈપણ ટ્રસ્ટની આવકની પ્રાપ્તિ પર વ્યક્તિઓના મંડળ તરીકે અથવા આવક પર ૬૫% ના દરે કર લાદવાનો રહેશે, આ બંનેમાંથી જે માર્ગ મહેસૂલ માટે વધુ લાભદાયી હોય. કલમ ૧૬૪(૧) તેના પરંતુક હેઠળ એવા

અપવાદોની ગણતરી કરે છે કે જેમાં મુખ્ય જોગવાઈ લાગુ થશે નહીં અને કર એવી રીતે લાદવાનો રહેશે કે જાણે સમગ્ર અથવા આંશિક અથવા કુલ આવક વ્યક્તિઓના મંડળની હોય. આવા કેસોમાં ૬૫% નો મહત્તમ સીમાંત દર લાદી શકાતો નથી. ઇન્કમેટેક્સ એક્ટ હેઠળનો નિર્ણય એ તારણ પર આધારિત હતો કે પરંતુકનો કલોઝ (૧) કે જે એવા કેસોને લાગુ પડતો હતો કે જ્યાં કોઈપણ વ્યક્તિ પાસે આ કાયદા (ઇન્કમેટેક્સ એક્ટ ૧૯૬૧) હેઠળ કરપાત્ર અન્ય કોઈ આવક ન હતી અને તેથી કલમ ૧૬૪ ની પેટા-કલમ (૧) દ્વારા સંચાલિત આવક પર ૬૫% ના દરે મહત્તમ સીમાંત દર લાદતી જોગવાઈ લાગુ પડતી ન હતી.

જે નિર્ણય અંગે અમને જણાવવામાં આવ્યું છે કે ત્યારબાદ સંદર્ભ કરવામાં આવતાં આ અદાલત દ્વારા તેને બહાલી આપવામાં આવી હતી, તે નિર્ણય લાગુ કરીને, કલમ ૨૧(૪) લાગુ કરીને વ્યક્તિઓના મંડળના દરજ્જામાં કરવામાં આવેલી વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળની આકારણી અને કરદાતા દ્વારા જાહેર કરાયેલ અસ્કયામતના કુલ મૂલ્ય પર ૧.૫% ના દરે ગણવામાં આવેલ કર, પરિશિષ્ટમાં નિર્ધારિત દરે કર લાદવા સાથે સુસંગત કરવામાં આવ્યો હતો અને કલમ ૨૧(૪) હેઠળના નિર્દિષ્ટ દરે નહીં, જ્યાં સુધી મૂળભૂત જોગવાઈનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી તે નોંધપાત્ર રીતે સમાન છે. જો કે, પરંતુક હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલા અપવાદના સંબંધમાં નોંધપાત્ર તફાવત છે. સંબંધિત સમયે હાલના હેતુ માટે સંબંધિત કલમ ૨૧(૪) નીચે મુજબ વંચાતી હતી:

'૨૧(૪) આ કલમની અગાઉની જોગવાઈઓમાં ગમે તે સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, જ્યાં જે વ્યક્તિઓ વતી અથવા જેમના લાભ માટે આવી કોઈપણ અસ્કયામતો ધારણ કરવામાં આવી હોય તે વ્યક્તિઓના હિસ્સા અનિશ્ચિત અથવા અજ્ઞાત હોય, ત્યાં યથાપ્રસંગ, વોર્સ કોર્ટ, એડમિનિસ્ટ્રેટર-જનરલ, ઓફિશિયલ ટ્રસ્ટી, રીસીવર, મેનેજર અથવા ઉપરોક્ત અન્ય વ્યક્તિ પર તે જ રીતે અને તે જ હદ સુધી વેલ્થ ટેક્સ લાદવામાં આવશે અને વસૂલ કરવામાં આવશે કે જે રીતે આ કાયદાના હેતુઓ માટે ભારતના નાગરિક અને ભારતના રહેવાસી હોય તેવા વ્યક્તિગત પર લાદવાપાત્ર અને વસૂલવાપાત્ર હોય, અને (એ) પરિશિષ્ટ ૧ ના ભાગ ૧ માં નિર્દિષ્ટ કરેલા દરે; અથવા (બી) ત્રણ ટકાના દરે, આ બંનેમાંથી જે માર્ગ મહેસૂલ માટે વધુ લાભદાયી હોય: પરંતુ

(૧)	XXXXXXXXXXXX
(૧-એ)	XXXXXXXXXXXX
(૨)	XXXXXXXXXXXX
(૩)	XXXXXXXXXXXX

ખુલાસો ૧: આ પેટા-કલમના હેતુ માટે, જે વ્યક્તિઓ વતી અથવા જેમના લાભ માટે આવી કોઈપણ અસ્કયામતો ધારણ કરવામાં આવી હોય તે વ્યક્તિઓના હિસ્સા અનિશ્ચિત અથવા અજ્ઞાત ગણાશે સિવાય કે સંબંધિત મૂલ્યાંકન તારીખે જે વ્યક્તિઓ વતી અથવા જેમના લાભ માટે આવી અસ્કયામતો ધારણ કરવામાં

આવી હોય તે વ્યક્તિઓના હિસ્સા અદાલતના હુકમમાં અથવા ટ્રસ્ટના દસ્તાવેજમાં અથવા વક્ફના દસ્તાવેજમાં સ્પષ્ટપણે જણાવેલા હોય અને આવા હુકમ, દસ્તાવેજ કે ડીડની તારીખે તે રીતે સુનિશ્ચિત કરી શકાય તેવા હોય.'

અમને જણાય છે કે વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ કલમ ૨૧ ની પેટા-કલમ (૪) ના પરંતુક હેઠળ એવી કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં નથી જે ઇન્કમેટેક્સ એક્ટની કલમ ૧૬૪(૧) ના પરંતુકના કલોઝ (૧) ને અનુરૂપ હોય. ઇન્કમેટેક્સ એક્ટમાં, જે કેસમાં કોઈપણ લાભાર્થી પાસે ઇન્કમેટેક્સ એક્ટ હેઠળ કરપાત્ર અન્ય કોઈ આવક ન હોય તેવા કિસ્સામાં, કલમ ૧૬૪(૧) હેઠળ સંચાલિત ટ્રસ્ટની આવકને વ્યક્તિઓના મંડળની આવક ગણીને તેની આકારણી કરવાની મંજૂરી આપીને ૬૫% ના દરે કર લાદવાની મૂળભૂત જોગવાઈની કઠોરતાને હળવી કરવામાં આવી હતી.

હાલના કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં ઇન્કમેટેક્સ એક્ટ હેઠળની કલમ ૧૬૪ ના અમલની સરખામણીમાં, આ બાબત વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળની પેટા-કલમ (૪) ની જોગવાઈની પ્રયોજ્યતા અંગે મહત્વપૂર્ણ તફાવત ઊભો કરે છે. અમારા મતે ટ્રિબ્યુનલે આ બંને કાયદાઓ હેઠળની જોગવાઈઓમાં રહેલા આ સ્પષ્ટ તફાવતની નોંધ ન લઈને દેખીતી રીતે ભૂલ કરી છે જે કાયદાઓ સમાન વિષયવસ્તુ ધરાવતા (પેરી મટેરિયા) નહોતા. તેમને તેવા માની લઈને પણ, તેણે ઇન્કમેટેક્સ એક્ટ હેઠળ આપવામાં આવેલા નિર્ણયના સિદ્ધાંતને વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળની કાર્યવાહી પર લાગુ કર્યો હતો.

તેથી અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે માત્ર ઈન્કમેટેક્સ એક્ટ હેઠળ કલમ ૧૬૪(૧) દ્વારા સંચાલિત ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટીઓ દ્વારા મેળવવામાં આવેલી આવક પર લાગુ કરવા માટેનો કલમ ૧૬૪(૧) હેઠળનો દર લાગુ ન પડતો હોવાનો પ્રશ્ન નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો તેટલા માત્ર કારણસર, વેલ્થ ટેક્સ ઓફિસર દ્વારા આકારવામાં આવેલા કલમ ૨૧(૪) હેઠળના વેલ્થ ટેક્સના વિશેષ દરને લાગુ ન કરવામાં ટ્રિબ્યુનલ વાજબી નહોતી, એ હકીકત ધ્યાનમાં લીધા વિના કે કલમ ૧૬૪(૧) હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલા દર કે જેના પર ઈન્કમેટેક્સ ગણવાનો હતો તેમાંથી બાકાત રાખવાની બાબત એટલા માટે કરવામાં આવી હતી કારણ કે તે કેસ કલમ ૧૬૪(૧) ના પરંતુકના કલોઝ (૧) હેઠળ આવતો હતો જ્યારે પ્રશ્ન હેઠળના કર આકારણી વર્ષ દરમિયાન વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ આવી કોઈ અનુરૂપ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં નહોતી.

આ પરિસ્થિતિનો સામનો કરતાં કરદાતાના વિદ્વાન વકીલે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે કર હજુ પણ લાદવાપાત્ર રહેશે નહીં કારણ કે વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ, વ્યક્તિઓનું મંડળ એ કરપાત્ર એકમ (એસેસેબલ એન્ટિટી) નથી પરંતુ કરપાત્ર એકમો માત્ર વ્યક્તિગત, હિન્દુ અવિભાજિત કુટુંબ (એચ.યુ.એફ.) અથવા કંપની જ છે અને કલમ ૨૧ ની પેટા-કલમ (૪) કે જે કલમ ૨૧ ની અન્ય જોગવાઈઓ હોવા છતાં કાર્ય કરે છે તે કાયદાની અન્ય જોગવાઈઓની પ્રયોજ્યતાને બાકાત કરતી નથી જેમાં પરિશિષ્ટ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી મુક્તિ મર્યાદાનો સમાવેશ થાય છે કે જેના પર કોઈ કર લાદવાપાત્ર નથી. અમે દિલગીર છીએ કે આ બંને પ્રશ્નો ટ્રિબ્યુનલના હુકમમાંથી ઉદ્ભવતા નથી કે જેની

અમારા દ્વારા તપાસ કરી શકાય. જ્યારે ટ્રિબ્યુનલ આ સંદર્ભમાં આ અદાલત દ્વારા
આપવામાં આવેલા નિર્ણયના સંદર્ભમાં ફરીથી અપીલનો નિર્ણય કરે ત્યારે તેણે
આ મુદ્દાઓ પર વિચાર કરીને નિર્ણય કરવાનો રહે છે.

તદનુસાર, રેકૉર્ડ્સનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને
તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા
ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે
મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is
meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her
language and may not be used for any other purpose. For all practical and
official purposes, the English version of the judgment shall be authentic
and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.